opplevelser synes vi ikke er noe minus.

På tur i kano – en førstereis

av Reidar Dahl

Når starter en tur?
Når vi begynner å gå – eller å sykle – eller å padle?
Eller når noen får en idé?

Denne turen tror jeg begynte da en av mine kolleger, Lars, fikk låne en bok om kanobygging. Bygging av trekanoer. Noe som ble en besettelse hos ham og som resulterte i dusinvis av kanobyggere på min arbeidsplass. Og kanoturer ble daglig samtaleemne, i alle fall i sommerhalvåret. Etter et par år, og mange nybygde kanoer senere, fikk min familie og jeg også sjansen til å oppleve kanolivet. Min kone, våre to barn på 5 og 7 år og jeg ble invitert med på tur i kano sammen med Lars og en kollega til, Mari-Lise. 4 voksne, to barn og tre kanoer. De to hadde hver sin kano og vi fikk vi låne en tredje selvbygd kano av en raus kollega.

Våre erfaringer fra turer i friluft var fot- og skiturer, sykkelferie. Allerede under planleggingen forsto vi at en kanotur var noe kvalitativt annet enn det vi kunne fra før. For det første trodde vi det er nok av vann å padle på i Trøndelag. Men når vi begynte å se på kart, dukket det opp uvante spørsmål: Er dette vatnet stort nok til å padle på en hel helg? Kommer vi fra dette vatnet over til neste uten for mye bæring? Er denne elva for stri til å padle? Må vi bære kanoen forbi noen stryk? Hvor kommer vi ned til vatnet i nærheten av veg slik at vi får satt ut kanoen? Må vi tilbake til utgangspunktet, eller kan vi arrangere det slik med bilene at vi kan avslutte et annet sted enn vi startet?

Etter å ha sett på kartene over Trøndelag, vurdert reiseavstander og padlemuligheter, bestemte vi oss for å dra til Riasten /Rien. Datoen ble satt til ca. 20 juni.

En neste erfaring ble planleggingen av selve turen. Da møtte vi på nytt uvante problemstillinger. Her var det ikke snakk om å tenke vekt og volum slik vi var vant til. Glem alle bekymringer om tilmålte middagsmåltid som ikke skulle veie for mye. Nå var spørsmålet om vi hadde med nok! Mye bagasje ble nærmest sett på som en fordel (selvfølgelig innenfor rimelighetens grenser, men de var ganske vide). Det ga god ballast i båten. Den ble bare mer stabil av det. Her var spørsmålet hva vi skulle ha med for å gjøre livet behagelig. Og det ble mye mer enn vi var vant å dra på tur med. Mye mat, både tørrmat og kosemat og annet ble sikret for turen. Stekepanner, kasseroller, kokeutstyr, fiskeutsyr, hengekøye. Det åpenbarte seg en ny verden når det gjaldt å leve det gode liv på tur. Det må ha virket på samme måte for våre foreldre da de dro på de

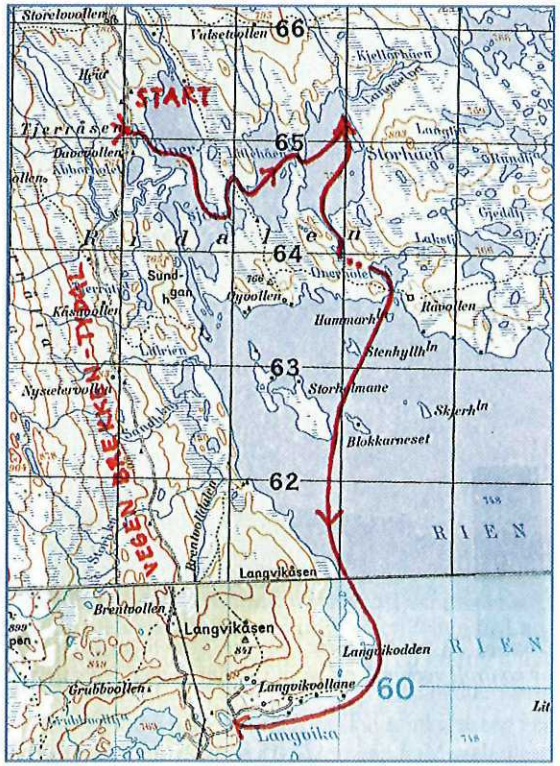

Kartet viser starten av kanoturen fra vegen mellom Tydal og Brekken, padleturen over Øversjøen, Litjhåen, Storhåen, ned elva og fram over Rien til Langvika. Vi overnattet på øya i Storhåen. Kart: Statens Kartverk, kartblad Brekken og Stugusjø 1 : 50 000

første bilturene.

Dagen kom, og vi dro av sted mot Tydal og de store sjøer i øst – Riasten og Rien. Forventningene var på topp. Kanoer på taket, nyinnkjøpte og lånte redningsvester, fisketrygdavgift betalt samme ettermiddag på postkontoret. Vi var beredt for den nye «verden».

Over vannskillet dukket Riasten fram. Visst var det sen vår, men at Riasten fremdeles skulle være islagt bare få dager før St. Hans – det hadde vi ikke tenkt på. Vel vel, vi hadde ikke vært helt sikre på hvordan det ville være å padle elva fra Riasten til Rien heller. Nå var det ikke noe å spekulere på lenger. Vi måtte bare kjøre ned til neste vann, Øversjøen ved Rien, og parkerte 50 – 100 meter fra vannet.

Kanoene av taket, ut av bilene med trøtte unger, opp med teltene, tenn opp bålet, stek pølser på spidd til en sen middag. Unger kan være tunge å få våkne. Men her lå forventningene og presset på, og det var ingen trøtte barn selv om det var rundt midnatt. Det var ikke lett for den unge garde å forsone seg med at kanoene først skulle prøves

Ungene fikk tid til å prøve kanoene. Med et tau festet til land slik at de ikke skulle komme ut av kontroll verken for dem selv eller oss, ble de første åretak tatt. Foto: Mari Lise Sjong.

neste dag. Men de kom i posene uten veldig mange protester og sovnet fort.

Første post på programmet om morgenen var å få kanoene på vannet. For Mari-Lise var det et spennende og høytidelig øyeblikk. Sjøsetting av Tut-ahn-kanon. Selvbygd kano og langt over 100 timers arbeid ble prøvd. Nymalt trønder-rød og lekker lå den flott på vannet.

Så var det å få fyr på bålet igjen, koke kaffe og te og spise frokost. Vi måtte kjøre en bil til det stedet vi regnet med å avslutte turen og slik forberede hjemturen før vi dro av sted. Det ble også noen ekstra turer opp til veien for å bære ned det vi ikke hadde tatt med om natta. Da oppdaget vi et trastreir bare noen få meter fra teltet. Jeg sa det var sen vår, og med trærne uten løv, var reiret synlig for alle. Der var hele trastfamiliens liv på utstilling uten noe skjul. Det var artig å se fugleungene, men det var et risikofylt møte med verden for dem. En ting var vennligsinnede som oss, men hvilke andre som også fikk øye på dem, vet ikke jeg.

Imens fikk ungene tid til å prøve kanoene. Med et tau festet til land slik at de ikke skulle komme ut av kontroll verken for dem selv eller oss, ble de første åretak tatt. Guttene var utstyrt med spesiallagde årer for anledningen. Lars sto bak det også, og

de skulle være så lange at de gikk opp til nesa på dem.

Først var de litt forsiktige, for mindre fast underlag hadde de vel knapt vært på. Men etter hvert ble de mer dristige. Det er ikke lett å manøvrere en kano. Sitter du et sted og padler, svinger den en vei, sitter du et annet sted, svinger den en annen. Stabiliteten kan også være så som så, det har vi voksne fått erfare siden. Men for små og lette unger var ikke det noe problem. Så skulle de lære å sitte på knærne. Det vente de seg også fort til. Vi forsto at de var kommet over den første «bli kjent med kanoen»-fasen da de begynte å bruke årene til andre ting enn å padle. Sprute vann med f. eks, eller å dytte bort den andres kano med, eller til å dunke broren sin i hodet med.

Da vi voksne hadde pakket sammen og revet teltene, var det tid for å dra. Opp i kanoene med masse ballast (som jeg har skrevet om før). Da ble de stabile også for oss. Litt trekking og draing for å komme ut av pollen vi hadde overnattet ved, og så var vi for alvor ute på det våte element. Været var det beste. Sol og stille. Som sagt var det en sen vår med snøhvite grensefjell og lite grønt, og blasse farger på land. Men for oss var det ypperlig med sen vår. For det fantes verken mygg eller andre insekt i lufta som ødela idyllen.

Tre kanoer. En med den mest erfarne sammen med minstemann. Torstein var så kort at han bare så vidt så over baugen på båten. Ripa gikk nesten opp til armhulen på ham. Men dette var spennende. Spennende med vannet, kanoen og å sitte i båten til Lars. Sigurd i Mari-Lise sin kano. Kavaler for den nyslåtte rederen. Sigurd en kraftig plugg som gjerne ville vise at han dugde til å ro. Til slutt foreldrene som ikke hadde vært i kano før. Vi ble også raskt etter. Det tar litt tid å finne hvordan en skal samkjøre seg i en kano. Og det er noe annet å padle i kano enn å ro i robåt. Vi hadde kort sagt noe å lære.

Øversjøen var et fint sted å starte. Bare to-tre hundre meter bredt. Snart svingte vi rundt første nes. Hva fikk vi se der? En elv. Som vi hadde sett på kartet, men kunne vi padle opp den elva? Nå nei. Ut av kanoene og opp på land. Så fikk vi dra som best vi kunne. Det gikk for såvidt greit. Noen store steiner og litt prakk. Men i solskinnet kunne vi holde på i T-skjorta. Flytevestene varmet også bra, og det var ikke nødvendig med mye under når været ville seg.

Vi var kommet ut på Litlehåen og dro videre til Storhåen. Lydløst gled vi inn i sivet i vikene mot fuglene som lå der. Med en ornitolog sammen med oss, fikk vi vite både navnet på dem og mye annet. (Bare synd at hos meg går den slags like fort ut som inn.) Og noe annet som er morsomt med slike folk, er at de har et trenet øye og ser en masse som vi «vanlige» ikke oppdager. De peker og gjør andre oppmerksomme på det ene etter det andre.

Det var altså selvbygde trekanoer vi var ute med. Det er en nytelse å være ombord i en slik farkost. Jeg synes en slik båt er som et møbel. Og det er en egen stemning å padle i en trekano. Det er en god lyd når den glir gjennom vannet eller når småbølgene

klukker mot sida av båten. Og så er det fint å se på treverk og et godt stykke håndverk. Materialet, tre og seilduk, passer bedre på tur en enn plast, slik tenker i alle fall jeg. Uten at det dermed skal være sagt noe galt om båter i annet materiale.

Etter en stund var det tid for neste stopp. Det er uvant å sitte på kne i lengre tid. Og det er også begrenset hvor lenge de yngste har tålmodighet til å sitte og padle. Så det var inn på land og tenne opp bål for å koke kaffe.

Vi voksne var mest opptatt av å få bålet til å brenne slik at vi fikk kaffen vår. De som var for unge til å drikke kaffe, syntes det var mye morsommere å lage røyk. Og det var det forhold for. Siden det var like etter at snøen hadde gått, og det antagelig hadde vært fuktig vær med mye regn etterpå, var det ikke måte på hvor mye blaut bjørkved og never de kom drassende med. Motstridende målsetninger var en stund vanskelig å forene. Men da vi hadde fått kaffen vår, overlot vi bålet til dem som holdt på med røyklegginga. Dette gjentok seg på flere rasteplasser, og etter det jeg husker luktet det sur bjørkved av klærne hele sommeren.

Etter en liten ettermiddagsøkt fant vi leirplassen for natta. En kommer ikke alltid så langt avgårde når en er på kanotur. Når jeg ser på kartet nå, tilbakela vi vel mellom 2,5 og 3 km den første dagen. Men dagen hadde gått fort og den hadde vært avvekslende. Det er fint å padle på små vatn. Det skjer mye, det er stadig nye odder og nes å runde, nye vannflater å padle, nye viker å utforske.

Så vi gikk på land med utstyret vårt og slo opp teltene. Vertene våre, om vi kan kalle dem det, hadde sine tradisjoner som vi ble innviet i. Det var pannekaker til middag, med lønnesirup. De skulle stekes på bål, og derfor to steikepanner. For å steke pannekaker på bål, kreves det jevn varme, dvs. mye småved. Det holdt oss beskjeftiget lenge. Én kappet opp småved, én stekte, én fyrte på bålet og passet på at varmen var jevn. Trivelig syssel i ettermiddagssola.

Mens de voksne tok seg av de praktiske gjøremålene med telt og middagsforberedelser, var guttene ute og trente videre på kanoferdighetene. Forsiktigheten hadde nå sluppet taket og en mer respektløs framferd viste seg. Og de fikk til å manøvrere båtene. Når det ikke lenger var engasjerende nok, var det fint å ha en bror i nærheten. Når brødre er sammen, har de nemlig alltid noen de kan slåss med. På dagen hadde det ikke vært muligheter for å eksperimentere med balanse og manøvrering, padling og spruting med årene. Men nå kunne de det. Det er nødvendig med tid til slikt også når det er unger med i følget.

Kveld og natt på bredden av ei tjønn på fjellet i slutten av juni i finvær og med den lyse trøndernatta, det er uforglemmelig. Ungene krøp etter hvert ned i posene, men vi voksne ble sittende. Litt sang, litt kaffe og annen drikke. I det klare været ble det kaldere da sola gikk ned, og mot midnatt begynte alvene å danse på vannet. Fugler dro over vannet i lav høyde og det var fuglelyder rundt oss på alle kanter. Det er en rytme

En kommer ikke så langt når en er på kanotur. Vi tilbakela vel mellom 2,5 og 3 km første dagen. Vi gikk på land med utstyret vårt og slo opp teltene. Foto: Mari-Lise Sjong

og et bestemt forløp i aktiviteten til fuglene og intensiteten i sangen i løpet av ei natt. Vi blir sittende og prate, og lytte. Ingen av oss vil gå å legge seg før vi har fått med oss hele forløpet av denne natta. Så ikke før det begynte å bli lyst igjen og nattestemningen slapp taket, gikk vi og fant soveposene våre. Vi novisene krøp inn i teltet, mens de andre måtte ha det på ekte kanoturvis og kunne ikke falle til ro andre steder enn under sin egen kano.

Det er mange ting som gjør at det er fint å dra med unger på tur. En av dem er at man sover ikke bort dagen. Når det i tillegg var sol på teltduken, så kom vi opp før dagen var blitt særlig gammel, selv om vi heller ikke hadde gått glipp av natta.

Frokost og pakking som vanlig før vi igjen entret kanoene. Vi syntes vi begynte å få litt tak på dette etter hvert, men både min kone og jeg måtte padle jevnt for å holde tritt med de andre. Det var nok også fint for oss at det var stille og lette forhold. Jeg var glad jeg ikke padlet med en av ungene i båten. For de padlet langt fra hele tida. De syntes det var like trivelig å sitte og se seg omkring. Så jeg vet ikke hvordan farten min ville blitt om jeg skulle vært i båt med en av dem. Det er, om ikke en kunst, så i

På Rien begynte padlinga på en helt annen type vannflate. 4-5 km over Rien med snøkledde Vigelfjell i bakgrunnen. Foto: Mari Lise-Sjong.

alle fall en treningssak å padle med åra bare på ene sida av båten. Den skal vris på en spesiell måte i vannet for at kanoen skal gå rett fram. Hvis ikke, svinger den fort til en side. Da må det kompenseres ved å padle litt på den andre sida av kanoen. Dette teket med åra slik at båten ikke dreide, hadde de andre. Jeg prøvde og prøvde uten å oppdage hemmeligheten. Så det ble mye vifting med årene over båten og padling på begge sider av kanoen.

Vi hadde ikke padlet lenge før vi fikk være med på et annet aspekt av kanolivet. Vi måtte ta båtene et par hundre meter over land. Da ble vi minnet på hva vi hadde langt ned i bunnen av kanoene. Det ble noen turer før vi hadde fått med oss alt. Og det var slett ikke bare lett å vasse i blaut myr med en kano mellom seg. Akkurat da tenkte jeg en liten stund på det lille vi greier oss med når vi bærer alt på ryggen. Jeg syntes det så kort ut på kartet fra Storhåen og ut i Rien. Det virket lenger når vi måtte bære med oss alt. Ikke slik at dette var spesielt strabasiøst. Men jeg fant ut at denne delen av kanoturer hadde jeg undervurdert, både tidsmessig og når det gjaldt strabaser. Et par hundrede meter på beina er ikke mye. Det var likevel ikke så lettvint når vi skulle ha

med oss kanoene.

Jeg tror det het Overholet der vi kom ut i Rien. Vi padlet videre forbi Råvollen og utsynet mot fjellene ved Brekken åpna seg for oss. Det så ut som det var skiføre der fortsatt. Vollen lå fint til. Ikke langt fra veg, men likevel avskjermet fra allfarvegen med Rien mellom vollen og vegen. Det var en nydelig plass på en slik fin sommerdag.

Så begynte padlinga på en helt annen type vannflate enn de vi hadde vært på så langt. 4 - 5 kilometer var en lang padletur og litt ensformig sammenlignet med det vi hadde padlet dagen før. For de yngste ble det etter et par timer litt langtekkelig og de mistet konsentrasjonen. Da var det morsommere å sprute med årene eller padle motsatt veg av den retningen vi skulle. Særlig når fisket heller ikke ga noe utbytte.

Så selv om vi verken var sultne eller slitne, fant vi ut at vi måtte ta et avbrekk slik at ungene fikk løpt av seg litt på land. Og maten og kaffekjelen måtte selvfølgelig fram igjen. Da var det at Sigurd fant et insekt som var nytt for begge foreldrene. «Smellere»! Vi la dem på ryggen ei steikepanne og «pling», der spratt det høyt i været. Lars sa at «smellerne» har denne teknikken for å komme tilbake på beina igjen når de ligger på ryggen. De låser ryggskjoldet mot framkroppen og så spenner de de to delene mot hverandre. Når låsen går opp, resulterer det i et slag mot underlaget som sender dem høyt til værs. Og før eller siden lander de på beina og problemet er løst. Det var morsomt for oss. Vi samlet «smellere» og la dem på ryggen i steikepnna. «Pling», «pling». Det er mye en som voksen ikke ser i naturen. Også derfor er det artig å dra på tur med barn. Jeg har oppdaget mange nye ting sammen med barna mine på tur. Det går saktere, vi stopper mer, og de har øyne for detaljer som jeg ikke ser.

Mens vi satt der begynte det så smått å regne og vi fant at det beste på turen nå var gjort. En liten time til, og vi rundet Langodden og inn i Langvika. Der hadde vi en bil. Noen dro og hentet de andre to, og tidlig på ettermiddagen var vi opplastet og klare for returen.

Vi beveget oss ikke langt på de to dagene, kanskje 7 - 8 kilometer. Men det hadde ikke vært nødvendig å gjøre turen lengre. Det viktige var at området hadde gitt oss varierte opplevelser under padlingen. Variert fordi det var små vannflater vi hadde padlet på. Variert fordi det er mye å se og høre og gjøre på kanoturer som denne. Da blir det å tilbakelegge lange distanser helt underordnet i forhold til å ha tid til å se og undersøke det en kommer over undervegs. Det er alltid viktig å ha tid til å stoppe og «somle» når en er på tur med barn, og kanskje enda viktigere når en er i båt og må sitte stille enn når en går på beina.

Siden har det blitt flere kanoturer med de samme turkameratene, men det er noen andre historier